

Sporen naar REUZEN

LANGS EEN HUNEBED, HEKSENBOMEN EN REUZENKUILEN

Hoi, deze spannende speurtocht loopt langs een hunebed, 'heksenbomen', reuzenkuiten en nog meer bijzondere plekken in het bos. Sommige sporen zijn al heel oud. Meer dan duizend jaar oud. Wie lieten ze hier achter? In Drenthe kennen we spannende verhalen over twee woeste reuzen, Ellert en Brammert. Hebben deze reuzen in dit bos geleefd? Jullie zoeken vandaag naar het antwoord. Alles wat je voor de opdrachten nodig hebt, kun je in het bos vinden.

Zoek naar de plek op de foto. Hier moet je opdrachten uitvoeren. Als je klaar bent krijg je van de begeleider een papieren strookje met twee letters. Bewaar deze letterstrookjes goed. Je hebt ze nodig aan het einde van de speurtocht.

ga je mee?

Nationaal Park
Drentsche Aa

ivn natuur
educatie

1. HUNEVED

Volgens een oud verhaal hadden de twee reuzen ruzie. Ze maakten stapeltjes stenen om naar elkaar te gooien. Zo ontstond dit hunebed. Misschien kun je hun vingerafdrukken op de stenen vinden. Op die plek hebben ze net iets te hard in de steen geknepen.

Opdracht

- Zoek op de stenen naar vingerafdrukken van de reuzen. Kun je ze vinden?
- Probeer een hunebedsteen op te tillen, lukt dat?
- Zouden mensen dit kunnen doen? Reuzen?
- Zoek een paar kleine steentjes. Stapelen ze op zonder je handen te gebruiken. Lukt dat?
- Hoeveel stenen kun je op elkaar stapelen zonder dat de toren omvalt?

OPDRACHTEN KLAAR? VRAAG AAN JE OUDER/BEGELEIDER **EEN LETTERSTROOKJE**. NU MAG JE NAAR DE VOLGENDE PLEK EN OPDRACHT.

2. KARRENSPOREN

Kijk eens goed naar de grond. Zie je die geulen? Ze zijn best moeilijk te vinden. Ze zeggen dat dit oude karrensporen zijn. Mensen reden hier lang geleden langs met hun paarden en karren. Kijk eens hoe ver die sporen uit elkaar liggen. Waren het wel mensen?

Opdracht

- Bekijk de karrensporen. Meet de afstand tussen beide sporen door stappen te zetten. Hoeveel stappen moest je zetten?
- Met hoeveel mensen kun je naast elkaar zitten tussen twee sporen? Probeer het eens.
- Lopen de sporen door aan de andere kant van het zandpad?
- Hoeveel sporen tel je naast elkaar?
- Kunnen mensen met zo'n grote kar rijden? Of waren het reuzenkarren?

KLAAR MET DE OPDRACHT? VRAAG AAN JE OUDER/BEGELEIDER **TWEE LETTERSTROOKJES**. NU MAG JE NAAR DE VOLGENDE PLEK EN OPDRACHT.

3. GRAFHEUVEL

We staan bij oude grafheuvels. Volgens verhalen liggen hieronder mensen begraven. Maar deze heuvels zijn ook groot genoeg voor een reus om in te slapen. Was het misschien een reuzenhol?

Opdracht

- SSSST....wees eens heel stil. Welke geluiden horen jullie?
Hoor je een snurkende reus of hoor je misschien dierengeluiden?
- In dit bos leven veel dieren. Zoek hun slaapplekken. Zie je nestjes in de bomen?
Een spinnenweb in de struiken? Een holletje onder een boom of spechten gat in een boom?
- Volgens verhalen waren reuzen wel twee keer zo groot als mensen. Bekijk de grafheuvel eens goed. Denk je dat hier een reus in past?

ALS JE DE OPDRACHTEN HEBT GEDAAN, KRIJG JE VAN JE OUDER/BEGELEIDER **EEN LETTERSTROOKJE.**
NU MAG JE NAAR DE VOLGENDE PLEK EN OPDRACHT.

4. STRUBBEN

Je ziet om je heen groepen stammen bij elkaar staan. Het lijken een aantal bomen bij elkaar maar het is één boom. Vroeger liepen hier koeien en schapen. Zij knabbelde aan de kleine boompjes. Onder de heide groeiden nieuwe takken. Toen de schapen en koeien verdwenen groeiden deze takken uit tot bomen. Ze hebben vaak rare vormen en worden daarom ook wel heksenbomen genoemd. Het zijn allemaal eikenbomen. Veel dieren eten graag de eikels. Misschien vonden reuzen eikels ook wel lekker.

Opdracht

- Zoek een jong boompje. Kun je er een vinden?
- Zoek een boom met veel stammetjes uit de grond.
Wie vindt de boom met de meeste stammetjes?
- Waar zijn de schapen nu? Hebben de reuzen ze opgegeten? Los de rebus om achter het antwoord te komen.

-ur

t=der

KLAAR MET DE OPDRACHT? VRAAG AAN JE OUDER/BEGELEIDER **EEN LETTERSTROOKJE.** NU MAG JE NAAR DE VOLGENDE PLEK EN OPDRACHT.

5. BOMKRATER

Vroeger haalde iedereen eten uit de natuur, de reuzen ook. Volgens verhalen zijn reuzen gek op pissebedden, mieren en wormen. Zie je deze kuil? Wie heeft deze gemaakt? Zou een reus hier wormen hebben opgegraven?

Opdracht

- Kun je het eten van de reus vinden?
Zoek een pissebed, een mier en een worm.
Laat aan elkaar zien wat je hebt gevonden.
- Hoeveel pissebedden denk je dat een reus moet eten voordat zijn buik vol zit?
- Kun je een andere oorzaak verzinnen voor het ontstaan van deze kuil?

**KLAAR
MET DE
OPDRACHT?**

**VRAAG AAN JE OUDER/BEGELEIDER
HET LAATSTE LETTERSTROOKJE.
MAAK EEN WOORD VAN 6 LETTERS
MET DE STROOKJES. JE MAG ZE VAN
LINKS NAAR RECHTS BEWEGEN EN VAN
BOVEN NAAR BENEDEN.**

**ALS JE ZE GOED LEGT, KRIJG JE
ANTWOORD OP DE VRAAG;
WIE HEEFT DE SPOREN IN DIT
BOS ACHTERGELATEN?**

1. Uitleg speurtocht

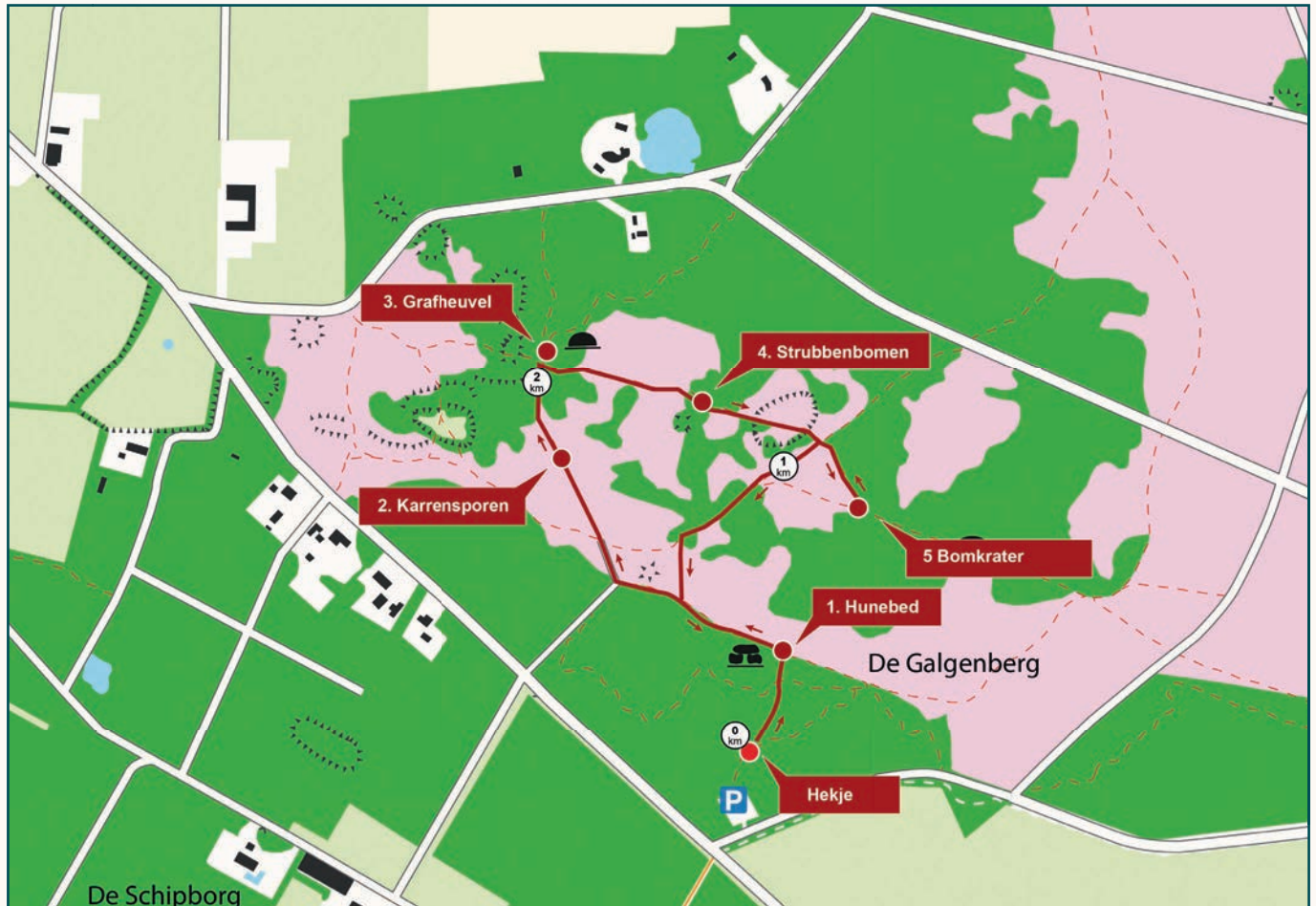
Dit is een opdrachten speurtocht voor gezinnen met kinderen vanaf 6 jaar. De tocht loopt door het archeologisch reservaat 'De Strubben-Kniphorstbosch' in Nationaal Park Drentsche Aa. De route is 1,4 km en begint op de parkeerplaats aan de Borgweg tegenover landgoed Schipborg. Blijf op de paden want het is een beschermd gebied. Pas goed op want een deel van de route wordt ook door mountainbikers gebruikt.

Langs de route liggen vijf locaties met opdrachten (zie routekaart). Het doel is dat de kinderen de historische sporen in het gebied zoeken en bekijken. Zijn deze sporen door reuzen of mensen achtergelaten?

Voordat je de speurtocht gaat lopen moet je de pagina met letterstrookjes uitprinten (zie bijlage opdrachten). Geef de kinderen een letterstrookje na elke opdracht. Bij opdracht 2 krijgen ze twee letterstrookjes. Aan het einde van de route moeten de kinderen een woord maken met deze strookjes. Dit woord geeft antwoord op de vraag: wie heeft deze sporen achter gelaten?

Heel veel plezier met deze speurtocht.

2. Routebeschrijving

Start: Parkeerplaats aan de Borgweg tussen Anloo en Schipborg.
Vanaf de parkeerplaats loop je over het zandpad naar het klaphek in het bos.

Volg het pad rechtdoor en je loopt op het hunebed af. **Dit is plek 1 met opdrachten.**

1

van Hunebed naar Karrenspoor

Bij het hunebed sla je links af langs de bosrand. Volg het pad totdat je karrensporen tegen komt (zie foto). Deze zijn best lastig te zien dus let goed op. Zoek naar twee lichte geulen naast elkaar in het landschap. Het is echt een karrenspoor dus deze geulen lopen door.

Dit is plek 2 met opdrachten

2

Karrenspoor naar Grafheuvels

Blijf het pad volgen. Aan je linkerkant zie je enkele kleine heuvels (zie foto). Dit zijn grafheuvels. Loop iets verder totdat je bij een splitsing (bij een paaltje met gele kop) komt. **Dit is plek 3 met opdrachten**

3

Grafheuvels naar Strubben

Sla rechts af en volg het pad. Je loopt over een vrij open vlakte. Stop als je bij een groepje bomen komt.

Dit is plek 4 met opdrachten

4

Strubben naar Bomkrater

Vervolg het pad totdat je weer bij een splitsing komt (bij paaltje met gele kop). Loop rechtdoor dan zie je vanzelf de bomkrater.

Dit is plek 5 met opdrachten

5

Terug naar Parkeerplaats

Loop het pad weer terug en sla bij het paaltje met gele kop links af. Volg het pad terug naar de parkeerplaats. Onderweg kom je weer langs het hunebed van opdracht 1.

3. letterstrookjes

Knip de strookjes uit langs de stippellijn.

M	R	N	B	E	I
K	S	Z	E	L	N

4. Hints/antwoorden

Opdracht 1d: Kunnen de kinderen geen manieren bedenken om een steentje te verplaatsen zonder hun handen te gebruiken? Laat ze een steentje optillen mbv twee takjes.

Opdracht 4c: Het antwoord van de rebus is '*bij de schaapherder*'.

Opdracht 5a: Pissebedden houden van donkere en vochtige plekken dus zoek bijvoorbeeld onder een steen, in spleten van een boom of tussen bladeren. Als je wormen wilt vinden, stamp dan flink op de aarde dan komen de wormen vanzelf naar boven. Mieren vind je in de buurt van boomstammen en op de bosgrond. In het gebied liggen vrij veel mierenhopen.

Tip letterstrookjes:

Op de strookjes staan verschillende letters. De kinderen moeten de strookjes verplaatsen (van links naar rechts/onder naar beneden) om een woord het woord te vormen. De uitkomst moet zijn: **mensen**.

5. Achtergrondinformatie

Hunebedden

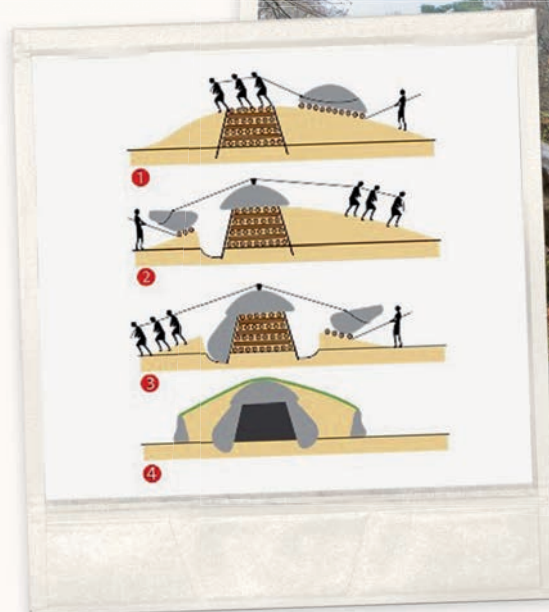
Hunebedden werden ongeveer 5000 jaar geleden door hunebedbouwers gebouwd om mensen in te 'begraven'. Zo lang wonen hier dus al mensen. Hoe kwamen deze grote stenen hier?

Meer dan 120.000 jaar geleden werd het op aarde steeds kouder. Deze periode noemen we de ijstijd. Vanuit Scandinavië schoof landijs als een bulldozer naar ons land. Het ijs kwam tot halverwege Nederland. Het schuivende ijs nam grond en stenen mee. We noemen ze daarom ook wel zwerfstenen of zwerfkeien. Toen het ijs smolt, bleven de stenen liggen.

Met deze stenen maakten de hunebedbouwers grafkelders voor hun doden. Vroeger was het hunebed bedekt met zand en zag je de stenen niet.

Nog niet zo lang geleden dacht men dat hunebedden door reuzen waren gebouwd. Hoe konden die grote stenen ooit door mensen verplaatst worden? Het moest wel door reuzen gemaakt zijn. Hier komt de naam hunebed vandaan. Een reus werd namelijk ook wel een 'heun' genoemd.

Hunebedden zijn door mensen gemaakt. Hoe ze dat deden kun je op het plaatje rechts zien.

Karrensprenen

De karrensprenen in dit gebied zijn overblijfselen van een middeleeuwse zandweg van Groningen via Rolde naar Coevorden. Wegen werden onbegaanbaar als de sprene te diep en modderig werden. Dan lieten de bestuurders hun wagen door een nieuw spoor rijden. Daarom zijn er op sommige plekken bundels van meerdere sprene naast elkaar te zien.

Grafheuvels

In dit bos liggen in totaal 62 grafheuvels. Ze zijn iets jonger dan de hunebedden. Je vindt ze veel in Drenthe. De heuvels kunnen tussen de 5 en 25 meter breed zijn en maximaal 2,5 meter hoog. In elk graf liggen een of meerdere personen begraven. Grafheuvels liggen vaak in groepjes bij elkaar. Dat noem je een grafveld.

Doden kregen ook spullen mee in het graf. Mannen kregen wapens en gereedschap, vrouwen kregen sieraden mee. Beide kregen ze ook potten mee. Hier zat waarschijnlijk eten in.

Strubben

Strubbenbossen zie je veel in Drenthe. 'Strubbe' betekent kreupelhout. Ze bestaan uit eikenbomen met lage takken en grillige vormen. Ze worden door kinderen vaak heksenbomen genoemd. Sommige taken lopen bijna over de grond. Het lijken wel reuzenstruiken. Deze bomen stonden vroeger aan de rand van akkers waar schapen stonden te grazen. De bomen zorgen ervoor dat de schapen niet op de akkers kwamen. De schapen knabbelden van de blaadjes en knoppen van de bomen. Die zijn natuurlijk lekkerder dan droge heidestruiken.

Bomkrater

De kuil in dit gebied is veroorzaakt door een bom uit de Tweede Wereldoorlog. Een Engels vliegtuig heeft de bommen laten vallen in dit gebied om gewicht te verliezen om beter te kunnen ontsnappen aan een Duits vliegtuig. Toen de bommen op de grond ontploften bleef deze kuil, een bomkrater, achter. Er liggen meer bomkraters in dit gebied.

Nationaal Park
Drentsche Aa

ivn natuur
educatie